

**WAT WILLEN WE
NOG VAN ONS
LEGER?**

**“Zonder vers geld
brengen we de volgende
generaties in gevaar”**

De nieuwe regering gooit straks bijna zeker een handvol miljarden over de balk voor de vervanging van onze F-16's. "Pervers in besparingstijden", roept een schuimbekkende oppositie. En dat het dossier niet al te fris ruikt. Maar kan België wel blijven besparen op Defensie in een wereld die steeds onveiliger wordt? En hoe is ons leger eraan toe? Hoog tijd voor een troepenschouwing.

TEKST: RAF LIEKENS / FOTO'S: BELGA

Als het Belgische leger een koe was, stond het beest graatmager. Dat krijg je na een dieetkuur van 30 jaar. De voorbije decennia vonden onze politici het niet meer nodig om te investeren in onze troepen. Waarom zouden ze ook? Ons land lag knus ingekapseld in de grote hemelbedden van de NAVO en de Europese Unie. Als het ergens brandde in de wereld, losten de Amerikanen en Britten het wel op. En dus mochten de jongens en meisjes van Defensie telkens de gaten in de begroting dichtrijden, wanneer onze regering weer eens geld nodig had. Aan dat 'melken zonder voederen' komt straks een einde. Steeds meer politici en specialisten pleiten voor nieuwe investeringen in ons leger. Omdat dat gespuis van Islamitische Staat (IS) ons de stuipen op het lijf jaagt. Omdat kameraad Poetin aan de Europese oostgrens de laatste tijd veel noten op zijn zang heeft. Maar ook omdat we stilaan voor de keuze staan: geven we die koe nog vers gras of slachten we ze maar ineens?

1 HOE IS ONS LEGER ERAAN TOE?

DIRK DEBOODT (militaire vakbond ACOD): "De overheid bespaart al sinds 1988 op Defensie. Elke Belg heeft één keer per jaar schrik: als hij zijn belastingbrief opent. Een militair heeft nog een tweede keer schrik: voor de begrotingscontrole. Bij de vorming van de regering-Di Rupo hebben we al opgeroepen tot een debat over wat we nog willen met ons leger. Voor we investeren in nieuw materiaal, moeten we weten wat we nog willen doen. Di Rupo heeft ons dat per brief beloofd,

maar er is niks van in huis gekomen. Wellicht waren de socialisten, liberalen en christendemocraten het er niet over eens. Ze hebben alleen maar verder geknabbeld aan ons budget. We moesten recto verso printen, de verwarming moest lager gezet worden, het gras werd niet meer afgereiden.... Dat zorgde voor demotivatie bij onze manschappen. Het wordt stilaan belachelijk. En gevaarlijk. Onze Sea King-helikopters, jeeps en C130-vliegtuigen zijn compleet verouderd en de vervanging ervan wordt telkens uitgesteld. Als er daardoor straks iets ernstigs gebeurt, ga ik de politici er persoonlijk mee confronteren. Ook onze F-16's en fregatten kunnen nog maar tien

jaar mee. Van die vervangingen moet nu werk gemaakt worden. Verder besparen is onmogelijk. 50 jaar geleden hadden we 100.000 militairen en deden we niet mee aan internationale operaties. Nu hebben we 30.000 militairen en we doen mee op alle fronten. Maar als we niet meer investeren in nieuw materiaal, kunnen we niet meer meespelen. Dan kunnen we ons leger net zo goed opdoeken."

Ook een leidinggevende binnen het leger doet zijn verhaal. "Vorig jaar verscheen in de pers dat elke soldaat op training nog maar zeven kogels kreeg. Tijdens oefeningen moesten ze maar *pang* roepen. Dan sta je echt met je broek op de enkels. Het leger als schandpaal, ik word daar ziek van. Met dank ook aan *F.C. De Kampioenen*, dat de Belgische soldaten al meer dan twintig jaar te kijk zet door Xavier Waterslaeghers op te voeren. De meeste militairen zijn geen lamme papzakken. Ze staan te springen om op buitenlandse missies te gaan en willen zich nuttig maken. Wij blinken uit op veel terreinen: onze marine levert topwerk in de bestrijding van piraterij, onze ontminners behoren tot de internationale top, onze F-16-piloten staan hoog aangeschreven en onze special forces zijn internationaal heel populair, omdat ze uitstekend kunnen tolken en uitblinken in planning. Daar lees je nooit wat over in de pers. Wij doen veel met weinig middelen, maar we zitten op ons tandvlees. Het is vijf óver twaalf. Tot nu toe kunnen we nog goed getrainde en perfect uitgeruste soldaten naar het buitenland sturen, maar dat kan alleen omdat we thuis op ons gat zitten. Er is te weinig geld en materiaal om te trainen en als het zo doorgaat, ▶

"Onze troepen blinken uit in het buitenland. Maar dat kan alleen omdat we thuis op ons gat zitten. Er zijn te weinig middelen om te trainen."

"Het leger wordt al twintig jaar aan de schandpaal genageld. Onder meer dankzij Xavier Waterslaeghers."

"Onze soldaten moesten op training pang roepen, omdat er te weinig kogels waren. Dat is om van te huilen."

gaan we ons internationaal belachelijk maken. We zullen slecht getrainde militairen naar conflictgebieden moeten sturen en er zullen doden vallen."

2 MEER GELD VOOR DEFENSIE DAN MAAR?

De NAVO verwacht van haar lidstaten dat ze 2% van het nationaal inkomen besteden aan Defensie. België komt niet eens aan 1%. En van die dunne enveloppe gaat een te grote hap naar het vergrijzende (=dure) personeel.

ALEXANDER MATTELAER (VUB-professor en defensiespecialist bij het Instituut voor Europese Studies): "Sommige critici beschrijven ons leger als een ongewoon goed bewapend pensioenfonds. Onze buurlanden besteden ongeveer de helft van hun defensiebudget aan personeel. Bij ons is dat 77,3%. Zo blijft er te weinig ruimte over voor investeringen. Door de besparingen is het aantal voertuigen, schepen en vliegtuigen zwaar verminderd. En door de vergrijzing zal het leger de komende jaren nog afslanken van 30.700 naar 25.000 man. Dat is het absolute minimum. En er móét geïnvesteerd worden in nieuw materiaal. Ik pleit niet voor een verdubbeling van ons defensiebudget, maar België zou moeten mikken op de Europese middenmoot, terwijl het nu onderaan bengelt. We worden beschouwd als de zwartrijders op de Europese trein. En zwartrijders krijgen zelden een zitje aan tafel. We verliezen diplomatieke invloed en dat bedreigt toekomstige samenwerkingen op militair vlak."

SPA en Groen erkennen dat "de bodem bereikt is" en dat nieuwe investeringen nodig zijn. Maar ze geloven dat er nog winst te boeken is via Europese samenwerking.

DIRK VAN DER MAELEN (SPA): "Sinds de crisis in Oekraïne pleit men voor een verhoging van de defensiebudgetten. Daar is geen nood aan. Rusland geeft 100

miljard per jaar uit aan Defensie. Europa 300 miljard, Canada en de VS 700 miljard. Het Westen doet dus tien keer meer dan de Russen. Laat ons vooral zorgen dat we die 300 miljard in Europa goed besteden en overlapping vermijden. We moeten een puzzel maken van wat de 28 EU-lidstaten doen en die netjes in elkaar schuiven. Efficiënter werken in plaats van meer geld te spenderen."

De partijen die de nieuwe federale regering gaan vormen (CD&V, N-VA en Open VLD) zien dat anders. Niemand wil *on the record* gaan, omdat de regeringsonderhandelingen in een cruciale fase zitten. "Maar dat budget moet omhoog", zegt een CD&V-bron. "Je investeert toch ook in sloten en een brandverzekering voor je huis? Wanneer de factuur in je bus valt, vind je dat je daar te veel voor betaalt. Maar als er brand uitbreekt, ben je blij dat je die polis hebt. De wereld wordt steeds onveiliger. We moeten onze capaciteit in stand houden. De linkse partijen gebruiken Europese samenwerking als een rookgordijn om ons leger verder af te bouwen. Maar de geesten zijn nog lang niet rijp voor een Europees leger. Veel lidstaten willen hun nationale soevereiniteit zelfs weer vergroten. Trouwens, in een Europees leger zouden we verplicht worden om wel 2% van ons nationaal inkomen aan Defensie te spenderen. Het zou duurder zijn dan vandaag."

3 HEEFT BELGIË WEL ZO'N BREDE KRIJGSMACHT NODIG?

"Nee!" roepen de linkse partijen in koor. Zij geloven in verdere specialisatie. Als we toch een Europees team creëren, hoeven we niet meer alles zelf te doen, luidt de redering. In een voetbalploeg heb je tenslotte ook verdedigers, middenvelders en aanvallers.

WOUTER DE VRIENDT (Groen): "We moeten focussen op onze sterktes en daar

"We worden beschouwd als de zwartrijders op de Europese trein en verliezen zo diplomatieke invloed."

resoluut voor gaan. Daar is een eerlijk debat voor nodig, zonder dogma's en taboes. Kiezen voor jachtvliegtuigen is een optie. Maar we zijn ook sterk in transport, ontminning en special forces. In alles investeren gaat niet meer. Als België de F-16's vervangt, is er geen geld meer om te investeren in andere componenten en zullen we die verder moeten afbouwen. Dat betekent: kazernes sluiten, materiaal verkopen, personeel afdanken. Defensie minister De Crem had de voorbije jaren met zijn Europese collega's moeten afstemmen wat wij konden afstoten en waarin we ons verder konden specialiseren. In plaats daarvan heeft hij zich vastgepind op zijn fetisj: de F-16's vervangen." De Zweedse coalitie is wél geneigd om een landmacht, luchtmacht en marine te behouden. "Ons leger is al gespecialiseerd", zegt de CD&V-bron. "We hebben onze zware artillerie en tanks al afgestoten. We hebben alleen nog voertuigen op wielen en snelle, mobiele grondbrigades. In het luchtruim heb-

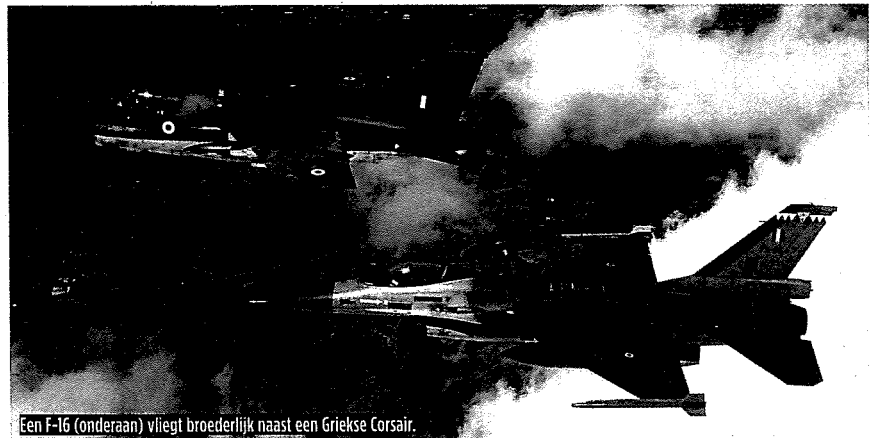

"Uit het WikiLeaks-schandaal is gebleken dat Pieter De Crem (foto) de aankoop van de F-35 al beloofd heeft aan de Amerikanen."

ben we F-16's, maar geen *stealth*-bommenwerpers. En onze scheepsvloot is ook al beperkt. Als we nog verder specialiseren, blijft er straks niks meer over." Ook professors als Alexander Mattelaer en Sven Biscop (Egmont Instituut) zitten op die lijn.

MATTELAER: "België moet een brede krijgsmacht blijven behouden. Anders nemen we in de razendsnel veranderende geopolitieke wereld een enorm risico. België moet op alle fronten minimaal blijven meespelen. Er zijn nu 54 F-16's. Als je er geen meer koopt, gooi je die expertise weg. Koop je 30 toestellen, dan hou je die capaciteit in leven. Als de wereld onveiliger wordt, kan je er tenminste nog bij kopen. We hebben kernwapens en Brussel is het centrum van Europa en de NAVO. Als je geen jachtvliegtuigen meer aankoopt, wie gaat dan ons luchtruim beschermen tegen aanslagen, zoals die van 9/11? Nu staan er constant F-16's klaar die binnen de paar minuten kunnen opstijgen. Een Duits of Frans vliegtuig kan niet zomaar tussenkomen in ons luchtruim om een gekaapt vliegtuig uit te schakelen. Bovendien is er in België geen groot draagvlak om grondtroepen naar conflictgebieden te sturen. Luchtsteun is de beste manier om onze verplichtingen aan de NAVO na te komen. Toch mogen we die grondtroepen ook niet afstoten. Die zijn ons ultieme redmiddel wanneer er in België een ramp gebeurt. Wie gaan we anders bellen, als de federale politie een veiligheidsprobleem niet de baas kan? En als exportland hebben we ook een marine nodig die onze handelsschepen kan beschermen in gevaarlijke wateren. België moet investeren in alle drie de domeinen. Die beslissingen hebben een grote impact op de veiligheid van de volgende generaties. Het zou dom zijn om nu uit zuinigheid te oordelen dat er geen geld voor is. Als je ervan uitgaat dat de wereld zo veilig blijft als de voorbije

"Defensie is als een brandverzekering. Je betaalt 'te veel' bij elke factuur, maar je bent blij dat je die polis hebt als er brand uitbreekt."

Een F-16 (onderaan) vliegt broederlijk naast een Griekse Corsair.

"Als we geen F-16's meer hebben, wie zal er ons dan beschermen tegen aanslagen zoals die van 9/11?"

twintig jaar, speel je met vuur."

BISCOP: "We moeten toekomstige regeringen zo veel mogelijk opties geven, zodat we in elk scenario onze bijdragen kunnen leveren aan een NAVO-operatie. Zo blijf je een betrouwbare partner en behoud je invloed op diplomatiek vlak. Als we onze luchtmacht afbouwen, beperken we de keuzes."

De Crem klopt de kritiek al jaren plat met de doodoener dat we een 'betrouwbare partner moeten blijven'.

Waarom is dat nodig?

BISCOP: "Om ons te beschermen, hebben we het bondgenootschap met de andere landen nodig. We zijn niet voor niks lid van de NAVO. Maar als we die bescherming willen, moeten we zelf ook onze duit in het zakje doen. We zijn nog altijd een van de meest welvarende landen ter wereld. De internationale veiligheid is ook onze verantwoordelijkheid. Het is een kwestie van solidariteit met de rest van de wereld. IS zal strijders uit België blijven aantrekken. En die zullen ook doelwitten in Europa gaan aanvallen, via aanslagen. We moeten ons deel doen in die strijd en niet wachten tot de Amerikanen het allemaal oplossen."

4 KAN BELGIË DE VERVANGING VAN DE F-16'S AAN?

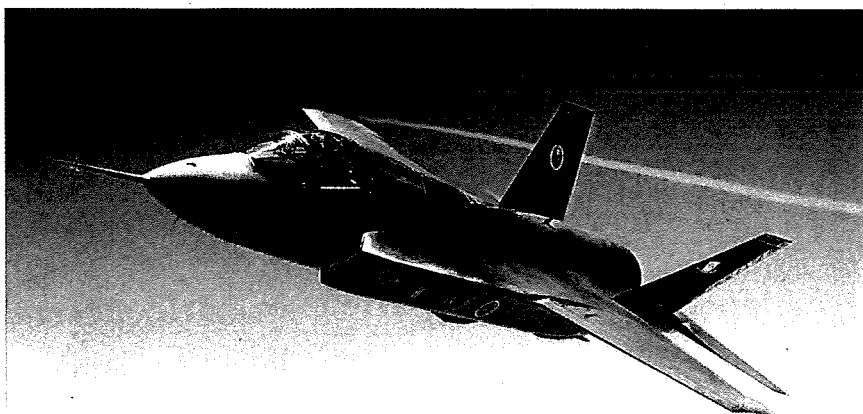
"Nope", is alweer het antwoord van de linkse partijen.

VAN DER MAELEN: "Men wil ons het

duurste toestel ter wereld doen kopen. Een vliegende computer met alle mogelijke snufjes. Dat kunnen we niet aan. Laat dat over aan de grote landen. Die willen dat toch doen. België koopt beter nog drie of vier vrachtvliegtuigen. In transport blinken we uit en er is een gebrek aan in Europa."

DE VRIENDT: "We hebben andere katten te geselen: jongerenwerkloosheid, economische crisis, de kinderopvang, de wachtlijsten in de zorgsector, de klimaatverandering,... Dát zijn onze prioriteiten. Binnen Europa zijn er ook helemaal niet zoveel jachtvliegtuigen nodig. Als elke lidstaat zijn F-16's vervangt, hebben we er te veel. Daarom creëren we beter een Europees fonds om die vliegtuigen aan te kopen. Dan kunnen we onze duit in het zakje doen, zonder zelf zo'n dure aankoop te moeten doen."

BISCOP: "Het klopt niet dat Europa straks te veel jachtvliegtuigen zal hebben. De meeste landen kopen er minder dan ze er al hadden. En sommige landen hebben nu al geen inzetbare toestellen meer. België kan zo'n miljardenaankoop wel aan. We zullen in 2019 heus geen vier of vijf miljard over tafel moeten schuiven. Dat bedrag wordt uitgesmeerd over vele jaren. Bovendien kunnen we de zaak betaalbaar houden door intensieve samenwerking met onze partners. Onze marinesamenwerking met Nederland is een van de meest verregaande ter wereld. We hebben Belgische schepen met Belgische bemanning, maar de bevoor-

"De ambitie die uit het pleidooi voor de F-35 (foto) spreekt, is dat België zelfs in een oorlog tegen China moet meekunnen. En dat is te hoog gegrepen."

rading, opleiding, training en onderhoud doen we samen. Zo bespaar je veel geld. Dat kunnen we met die nieuwe jachtvliegtuigen ook doen. Maar dan moeten we de aankoop van het model wel afstemmen op dat van onze partners."

MATTELAER: "Zo'n dure investering biedt ook economische return. De aankoop van de F-16's in de jaren 70 heeft destijds onze aeronautische industrie gered. In het contract was bepaald dat Belgische bedrijven onderdelen mochten leveren voor de productie (die gebeurde door het Amerikaanse General Dynamics, nu Lockheed Martin; red.). De FOD Economie heeft berekend dat die investering onze economie 4,17 miljard euro heeft opgeleverd. In deze besparingstijden kan zo'n investering dus net een middel zijn om economisch weer uit het dal te komen. De Belgische veiligheids- en defensie-industrie stelt 15.000 mensen te werk. En het is geen geheim dat internet, gps en artificiële intelligentie – kortom: alles wat een smartphone 'smart' maakt – vooral daar ontwikkeld wordt."

5 WAT STINKT ER ZO AAN HET F-16-DOSSIER?

Het dossier van de F-16's stinkt naar rotte vis. Begin september spitte VRT-journalist Jens Franssen een geheim document naar boven. Daaruit blijkt dat de vervanging van de F-16's niet eerlijk verloopt. Defensie stuurde een rondvraag naar de producenten van vijf mogelijke kandidaten: de F-35 Joint Strike Fighter van de Amerikaanse bouwer Lockheed Martin, de Super Hornet van het Amerikaanse Boeing, de Rafale van het Franse Dassault, de Gripen van het Zweedse Saab en de Eurofighter-Typhoon die ge-

"De Crem is een atlantist pur sang. Alles wat de Amerikanen zeggen, is heilig voor hem."

bouwd wordt door een Europees consortium. Netjes, zo lijkt het. Maar bronnen bij Defensie lekten dat het document zo was opgesteld dat alleen de F-35 voldoet aan de criteria. Dat werd bevestigd door de Nederlandse defensiespecialist Christ Klep. "Dit document is niet neutraal, omdat er een teneur in zit: we willen wat de Amerikanen hebben. Er is een lijst gemaakt van alles wat het toestel moet kunnen: van luchtverdediging tot grondaanvallen, een elektrische stoorzender zijn,... Er is eigenlijk maar één toestel dat dat volgens de Belgische luchtmacht allemaal kan en dat is de F-35. De ambitie die uit dit stuk spreekt, is dat België op het allerhoogste niveau, met alle grote jongens moet kunnen blijven meedoen. Zelfs in een oorlog met China. Dat lijkt me te hoog gegrepen."

VAN DER MAELEN: "Dat ze bij Defensie de chiqueste en allerbeste bakken willen, begrijp ik. Waarom De Crem daarin meegaat, is me een raadsel. Uit het WikiLeakschandaal is gebleken dat hij jaren geleden al aan de Amerikaanse ambassadeur Howard Gutman heeft beloofd dat we voor het Amerikaanse toestel zouden gaan. De Crem is een atlantist pur sang. Alles wat de

Amerikanen zeggen, is heilig voor hem." Een bron bij Defensie ontkent dat de zaak al beklonken is. "Er is nog niks beslist. We zijn naar de garage geweest en hebben de folders van de verschillende kandidaten gevraagd. Nu bestuderen we welke kandidaat de beste is. Kunnen we de bewapening van onze F-16's ook aanbrengen op het volgende toestel? Is de grondapparatuur er compatibel mee? Welke toestellen hebben onze partners? Wat is de kostprijs? Dat zijn de criteria die we bekijken. Dit proces verloopt eerlijk."

VAN DER MAELEN: "Waarom mogen we dat document dan niet zien? Ik heb dat opgevraagd in het parlement, maar we krijgen het niet. Ik heb ook opgeroepen tot een debat in de commissie, maar de minister wil niet komen. Hij is daar niet toe verplicht, omdat de regering in lopende zaken is. Maar het gebrek aan transparantie is veelbetekend. Dit is heel oude politieke cultuur."

Uw partij zat samen met De Crem in de regering. Waarom hebben de socialisten hem niet 'kort gehouden'?

VAN DER MAELEN: "De Crem moest een toekomstplan maken voor ons leger. Dat heeft hij niet gedaan. En hij mocht beginnen met de voorbereiding van het F-16-dossier. De volgende regering zou beslissen. En daarin is hij blijkbaar zijn boekje te buiten gegaan."

DE VRIENDT: "De vorige regering heeft De Crem zijn gang laten gaan. Hij heeft die aankoop in alle stilte voorbereid. Het dossier ligt klaar op zijn kabinet. We zitten in een trechter die automatisch uitkomt bij de F-35. En dat voor er een debat is geweest. De Crem heeft de kar voor het paard gespannen. Ik hoop dat er protest komt van de bevolking. De mensen moeten op straat komen om te tonen dat ze dit niet slikken."

Wat is de invloed van de militaire lobby?

DE VRIENDT: "Je moet er niet aan twijfelen dat die lobby overuren draait. Ik heb ook al brieven ontvangen van grote militaire bedrijven als Lockheed Martin en Saab. Ze weten ons te vinden, dus wat moet dat dan op het kabinet van De Crem zijn? Ik hoop dat de minister verstandig genoeg is om daar correct mee om te gaan."

Een bron bij Defensie ontkent niet dat er stevig gelobbyd is. "Die bedrijven prijzen allemaal hun producten aan. Daar is niks mis mee. Maar als de aankoop al was beslist, zaten de mensen van Lockheed Martin nu al op het kabinet van De Crem om de aankoop voor te bereiden. En dat is niet het geval." ■